

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur J. Th. Balk, Keeverberg 54, 1082 BE Amsterdam

Verschijnt 5 x per jaar

OOK SOCRATES WAS AL TEGEN KWAKZALVERIJ

Over het nut van ervaren en professionele experts

Tegen de wassende stroom van propaganda voor alternatieve geneeswijzen geeft de Vereniging tegen de Kwakzalverij op vele fronten fors tegenstroom. Zo verscheen onlangs, namelijk op zaterdag 24 november in de Volkskrant op de Open Forumpagina een bijdrage van de voorzitter van de Vereniging, de heer C.N.M. Renckens onder de hierboven afgedrukte titel. Op 6 december verschenen de reacties uit de kring van lezers, vier in totaal. Drie tegenstanders kwamen aan het woord, één medestander. Naar schatting ontving de redactie van de Volkskrant circa dertig brieven over dit onderwerp. Er stond bij deze brieven een foto van schappen vol van die mini-flesjes met homeopathische middelen — enige honderden! — met het redactionele onderschrift: “In Nederland wordt veel geld besteed aan onnodig medisch handelen”. Het artikel van de heer Renckens drukken wij hieronder af.

Hoewel democratie ongetwijfeld de minst slechte van alle regeringsvormen is, is er reeds vanaf Athene ook kritiek geweest op dit systeem. Socrates liet zich steeds minachtend uit over de Atheens volksvergadering. Zo betoogde hij eens tegen een tijdgenoot, de filosoof Protagoras, dat de volksvergadering, het bestuursapparaat van de stad, zich uiteraard door bouwdeskundigen laat adviseren als er beslissingen moeten worden genomen over een bouwproject. Wanneer het gaat om uitbreiding van oorlogsvloot of koopvaardij laat de volksvergadering scheepsbouwers komen. De vergadering werkt met ervaren professionele experts. Als een niet-specialist zich er in mengt “hoe schoon of rijk of edelgeboren hij ook mag zijn”, dan zullen de bijeengekomen burgers “hem uitlachen, uitjouwen”. Socrates beschreef deze door een ieder als vanzelfsprekend beschouwde gang van zaken als een inleiding tot zijn kritiek op de zeggenschap van iedere burger in gewone bestuurskwesties, waarvoor Socrates eveneens opleiding of ervaring van onmisbare betekenis achtte.

De waarde van deskundigheid

Ook in onze tijd moeten politici vaak oordelen over zaken waarvoor een specifieke deskundigheid geen

overbodige luxe is. Regering en parlement kunnen bij dergelijk vraagstukken gebruik maken van deskundigen in hun eigen apparaat, van talrijke adviesorganen en zonodig van ad hoc samengestelde commissies van deskundigen. Op het gebied van de gezondheidszorg zijn er adviesorganen als de Gezondheidsraad en de Nationale Raad voor de Volksgezondheid. Deze adviseren de regering over wetenschappelijke en maatschappelijke aspecten van beleidsproblemen op het gebied van de gezondheidszorg. De beoordeling en toelating van geneesmiddelen is een gebied dat zoveel specifieke deskundigheid vereist dat regering en parlement deze verantwoordelijkheid bij de Wet op de Geneesmiddelenvoorziening (W.O.G.) in feite hebben afgestoten en hebben overgedragen aan het College ter beoordeling van geneesmiddelen. Volgens deze wet komen geneesmiddelen in aanmerking voor registratie indien zij o.a. de gestelde werking en de opgegeven kwalitatieve en kwantitatieve samenstelling bezitten. Artikel 1, lid 3, biedt de regering merkwaardigerwijs de mogelijkheid deze eisen niet van toepassing te verklaren indien “het belang van de volksgezondheid dat nodig maakt”.

Gevolgen 1 mei-maatregel

Begin december a.s. (let wel: het artikel verscheen op 24 november l.l. red.) debatteert de Kamer over de begroting Volksgezondheid voor het volgend jaar. Daarbij zal de geprivilegieerde positie van de homeopathische middelen opnieuw ter discussie staan. Zoals bekend overweegt staatssecretaris Simons, daarin gesteund door de Nederlandse huisartsen, aan deze bevoorrechte positie een eind te maken. De homeopathische receptuur werd per 1 mei 1989, na het hiertoe buiten werking stellen van de W.O.G., ondergebracht in het ziekenfondspakket. Tevens werd bij die gelegenheid bepaald dat deze middelen, anders dan de overige bij de drogist verkrijgbare medicatie, geheel door het ziekenfonds betaald moeten worden.

Hoewel de Schrift leert dat tweërlei weegsteen den Here een gruwel is: de CDA fractie stemde er van harte mee in. De “deskundigen” reageerden op verschillende wijze. De directeur van het College ter

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Oppericht 1 januari 1881
Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam; tel 010-4187149

BESTUUR:

Voorzitter: C.N.M. Renckens, Hoorn
Secretaris: I.A. van de Graaff, Rotterdam
Penningmeester: dr. H.A.M. Voorbij, Zwolle
Leden: D. Uitterdijk, Medemblik
mr. Th. Douma, Haarlem
C.P. van der Smagt, de Bilt
prof. dr. H. Timmerman, Voorschoten

Adviserende leden:

S. Lelie, Middelburg
prof. dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht

Postgiro van de Vereniging: 32237 ten name van
Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Zwolle.

De **contributie** bedraagt thans minimaal f 40; voor studenten en leerlingverpleegkundigen f 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal f 100.

beoordeling van geneesmiddelen dr. C. de Visser aanvaardde "dankbaar" dat een beoordeling van de homeopathische producten door zijn College niet nodig werd geacht. De Nijmeegse farmacoloog Ariëns wees er nog eens op dat toepassing van de gebruikelijke wetenschappelijke eisen met betrekking tot de toelating van geneesmiddelen onmiddellijk het einde van de homeopathie zou betekenen. De manier waarop deze 1 mei-maatregel, die de verzekeraars inmiddels 60 miljoen op jaarbasis kost, tot stand kwam, bracht hem tot pessimistische uitspraken over de intellectuele kwaliteit van de Haagse politici. Hij ging daarin zo ver deze te verklaren uit een brain-drain van bij uitstek specifiek deskundigen van overheidsdienst naar de particuliere sector. In Den Haag zou daardoor een slecht opgeleide pretpakket-elite zijn achtergebleven, die makkelijk ten prooi valt aan anti-wetenschappelijke en alternatieve tendenzen. Ariëns overdreef natuurlijk, maar zeker is dat de onzinnige 1 mei maatregel bij meer artsen anti-parlementaire en anti-democratische sentimenten heeft aangewakkerd. Terwijl de reguliere geneeskunde en de reguliere geneesmiddelenproducenten (zie foto) aan steeds scherpere eisen moeten voldoen, gaat de anachronistische waterhandel van Hahnemann en zijn adepten vrijuit. Tweeërlei weegsteen is niet alleen den Here een gruwel.

Verspilling van publieke middelen

Hopelijk zullen Kamer en regering binnenkort aan deze voor ons land beschamende verspilling van publieke middelen een einde maken. De voorspelbare reacties, over zigzag beleid etc., uit de obscurantisti-

sche hoek ten spijt: nog steeds geldt ook hier: beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Slaagt de politiek er niet in aan deze misstand een einde te maken, dan zal bij meerderheid van stemmen een triljardvoudige verdunde oplossing van keukenzout (Natrium Muriaticum D 21) onverminderd als een krachtig geneesmiddel moeten worden beschouwd.

Antisthenes, een leerling van Socrates, placht de democratie te bespotten door de Atheners aan te sporen ervoor te stemmen dat ezels paarden waren. Hoofdelijke stemming vermag van ezels geen paarden te maken, zomin als van knollen citroenen: zou dit besef in onze volksvergadering inmiddels zijn doorgedrongen?

C.N.M. RENCKENS

H. Krullaards van Organon tracht tevergeefs een stapel te maken van het dossier voor Lomoparan, een nieuw product ter voorkoming van trombose. Het registratie-dossier dat wordt overlegd aan het College ter beoordeling van geneesmiddelen beslaat ruim 38.000 pagina's.

— Onlangs stond voor de rechtbank te Groningen een 32-jarige hypnotherapeut terecht. Hypnotherapeut? De rechtbank vond het maar wonderlijk dat iemand zich zonder enig diploma hypnotherapeut kan noemen, terwijl voor het verwisselen van een fietsband al een diploma noodzakelijk is.

— "Een aanzienlijke vermindering van de kosten van de gezondheidszorg kan worden gerealiseerd, indien homeopaten voor hun factuur dezelfde mate van verdunning hanteren als voor hun receptuur". (Stelling van C.G. Vermeij, Erasmus Universiteit te Rotterdam, geciteerd in NRC Handelsblad)

— In het vakblad van de schoonheidsspecialisten met de fraaie naam l'Esthéticienne (uitgave van 't Koggeschip) publiceerde redacteur Rob Betlem een interview met de voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij. Betlem openbaarde in het gesprek zijn geloof in de reïncarnatie. Waartoe de schoonheid al niet leidt...

WAT WERD ER VAN EEN ZELFMOORDPOGING MET HOMEOPATHISCHE MIDDELEN?

Het gebrek aan bijwerkingen en giftigheid is al heel vaak naar voren gebracht als argument tegen de werkzaamheid van homeopathische middelen. Omdat een middel dat ingrijpt in een ziekteproces in het menselijk lichaam vrijwel nooit zo selectief zal zijn dat het de rest van het lichaam ongemoeid laat, zijn bijwerkingen bij geneesmiddelen praktisch onvermijdelijk. Bij de toelating en registratie van geneesmiddelen krijgt dit aspect terecht steeds grotere aandacht en geen enkel middel kan worden toegelaten totdat goede documentatie beschikbaar is ten aanzien van bijwerkingen en giftigheid.

Zoals bekend heeft de verzamelde vaderlandse politiek (WVC en 2e Kamer) beschikt dat homeopathische middelen voorgeschreven en betaald kunnen worden zonder dat dergelijk feitenmateriaal beschikbaar is. Problemen heeft dat in de praktijk niet veroorzaakt omdat het spul inderdaad veilig is. Homeopaten beweren overigens tegenwoordig vaak anders. "Verkeerd toegepast kunnen homeopathische middelen wel degelijk kwaad" stelde Obels, bestuurslid van de Vereniging voor Homeopathische Artsen Nederland vorig jaar in een radio-discussie. Het blaadje van de fabrikant van homeopathische middelen VSM vermeldde in februari '90 naast o.a. een bericht over de uitbreiding van het aantal homeo-

pathische artsenbezoekers een waarschuwing over het gebruik van hoge potenties, de zgn. K-potenties. Deze verdunningen die soms triljoenvoudig sterker verdund zijn dan de gewone sub-Avogadro verdunningen kunnen volgens VSM soms heftige werkingen hebben. De waarschuwing is afkomstig van de Hahnemann Medical Clinic in Berkeley, Californië.

Recent konden wij in het Westfries Gasthuis te Hoorn een in dit verband interessante waarneming doen. Er werd daar op de Eerste Hulp-afdeling een vrouwelijke patiënte binnengebracht die een zelfmoordpoging had gedaan door een overdosis homeopathische middelen in te nemen. Afgezien van de gebruikelijke psychische ontreddeering die bij deze patiënten wordt gezien ontbraken echter vergiftigingsverschijnselen volledig: geen sufheid, geen misselijkheid of braken, geen transpireren, geen stoornissen van bloedsomloop of ademhaling: niets van dit alles! Het bevestigde eens te meer de stelling dat voor homeopathie geldt: het baat niet en het schaadt niet. Het blijft weliswaar de statistiek van één geval, maar het is juist dit soort waarnemingen waar homeopathen zo dol op zijn: de unieke waarneming aan de unieke patiënt.

C. Renckens

LEES MEE MET ... DRS. A.L. TERNEE

Het merkwaardige is dat het vinden of vermoeden van systeem op de mensen een weergaloze aantrekkingskracht uitoefent:

Een plant met hartvormige blaadjes, zo dacht men nog in de tijd van Paracelsus (zestiende eeuw), moet het medicijn tegen hartziekten bevatten. Maar de natuur is pervers en verborg die medicijn in een plant met bloemen die aan vingers herinneren (vingerhoedskruid, digitalis). Het raadsel dat er überhaupt een plant bestaat met dat geneesmiddel erin (waarom? wat moet die ermee?) wordt daar overigens niet geringer door, en het geloof of de verwachting dat er voor iedere ziekte ook een overeenkomstig kruid is gewassen, is zelf al weer een van de prachtigste voorbeelden van denken in symbolen: het systeem van de menselijke ziekten dat zich volledig herhaalt in het plantenrijk. (pag. 66, 67)

*

'What do you think of Science?' (Wat denkt U over de Wetenschap?) hoorde ik eens iemand vragen in een radio-interview met de Maharishi. 'Science very good. Science of Magic, Science of Astrology, I favour all

sciences (Wetenschap erg goed. Wetenschap van de Magie, Wetenschap van de Astrologie, ik sta gunstig tegenover alle Wetenschappen), luidde het antwoord dat zoals alles wat de Leermeester te vertellen had onderbroken werd door een hoog, aanstekelijk gegiechel. (pag. 159)

*

Manieren om de wetenschap verkeerd te begrijpen zijn er in overvloed; sommige daarvan berusten op een aanzienlijke kennis van zaken. (pag. 162)

*

Dit is een verwijt dat door bijna alle aanhangers van occulte doctrines geuit wordt: 'Heeft u wel een grondige studie gemaakt van...' vul maar in: de astrologie, de Tarot, Christian Science, de theosofie, etc. Het antwoord is eenvoudig. Stel dat iemand beweert dat hij een machine heeft uitgevonden die vermenigvuldigen kan maken, een soort rekenmachine dus. Wanneer deze machine voor de vermenigvuldiging 2×2 het antwoord 5 geeft, dan kan men zonder meer zeggen dat de machine niet deugt, ook zonder een 'grondige studie' gemaakt te hebben van hoe zij werkt. Vandaar dat de wetenschap meestal niet eens de moeite neemt — iets dat de adepten van astrologie en dergelijke altijd zo razend maakt — om

van zoiets een diepgaande studie te maken. Ook al wordt er nog zo vaak geroepen dat het, al kunnen wij met ons beperkt begrip niet inzien hoe, best zo zou kunnen zijn, en dat de wetenschap herzien moet worden, en dat het bewijs dat het niet waar is niet kan worden geleverd. (pag. 51)

*

De zwakte van de samenleving is het mislukken, in zekere zin, van de wetenschappelijke revolutie — te veel mensen begrijpen eenvoudig niet wat wetenschap is en hebben geen idee van de manier van denken die eraan ten grondslag ligt. (pag. 178)

Alle citaten zijn afkomstig uit "Einsteins poppenhuis", door Rudy Kousbroek, uitg. Meulenhoff, 1990.

GESPREK MET KAMERLID LANSINK

Op 13 november j.l. heeft een ontmoeting plaatsgevonden tussen een delegatie van het Bestuur (Renckens en Van de Graaff) en de woordvoerder Volksgezondheid van de Tweede Kamer fractie van het CDA dr. A.G.W.J. Lansink. Het bestuur had contact gezocht met de heer Lansink naar aanleiding van uitspraken die hij deed te Wageningen op 28 april 1990 bij het uitreiken van Dr. Arij Vrijlandt-onderscheiding (zie Actieblad september 1990, pag. 5). De heer Lansink reageerde op de door ons uitgesproken verontrusting met de toezending van de letterlijk door hem uitgesproken tekst en meende dat wij daarin enkele "noodzakelijke nuanceringen" zouden aantreffen.

Toch bleef er voor het Bestuur voldoende stof voor een gesprek na kennisnemen van passages als: "Het tij (van toenemende welvaartsziekten en milieuvcontreiniging) kan worden gekeerd, wanneer de natuurlijke levenswijze meer waardering krijgt, meer navolging ook. Tegen die achtergrond ben ik in de afgelopen jaren ook anders aan gaan kijken tegen de niet reguliere geneeswijzen, waaronder niet in de laatste plaats de homeopathie, die zijn waarde trouwens al langer heeft bewezen" en "Over het onderzoek valt natuurlijk wel wat meer te zeggen, vooral omdat geen eenstemmigheid heerst over de effectiviteit van homeopathische en niet-homeopathische geneesmiddelen. Het toelatingsbeleid is in Nederland terecht nogal scherp, omdat bij de grote productie van geneesmiddelen de vraag gesteld moet worden naar werking en bijwerking. Toch heeft de homeopathie een behoorlijke vlucht genomen, terecht natuurlijk".

De reiniging van het ziekenfondspakket

De heer Lansink was na ons verzoek direct bereid tot een gesprek. Het toeval wilde dat in de week voor ons gesprek, waarvan de datum al enige tijd vast-

stond, staatssecretaris Simons vriend en vijand veraste met zijn adviesaanvraag aan de ziekenfondsradaad, inzake de eliminatie van homeopathische en antroposofische middelen uit het ziekenfondspakket. De heer De Pree had namens de PvdA-fractie laten blijken in te zullen stemmen met deze reiniging van het ziekenfondspakket, de VVD-woordvoerder mevrouw Terpstra had zich direct mordicus tegen Simons' plan verklaard en onze gesprekspartner sprak van een zigzagbeleid en wenste geen uitspraak te doen voordat de staatssecretaris met krachtige argumenten zou zijn gekomen.

In het gesprek wees Lansink erop dat hij bij bovenvermelde reactie de druk van de LOPAG (landelijk overleg platform alternatieve genezers) had weerstaan. Zijn uitspraken in Wageningen waren niet à titre personnel geweest, maar gedaan in zijn kwaliteit als vice-voorzitter van de vaste kamercommissie Volksgezondheid. Hij verwoordde aldaar slechts een meerderheidsstandpunt in de Tweede Kamer. In zijn eigen fractie is Lansink (van oorsprong biochemicus!) samen met mevrouw Laning (de enige arts in ons parlement), altijd juist het meest kritisch ten opzichte van homeopathie en aanverwante zaken. Zij moeten daarbij echter stevast opboksen tegen een grote meerderheid, die zeker mede op grond van populistische overwegingen erkenning van alternatieve geneeswijzen voorstaat. Zo heeft Lansink ook de praktijken van Moerman altijd scherp afgewezen.

Stemgedrag en parlementair gebruik

Toen wij de heer Lansink vervolgens herinnerden aan zijn stemgedrag in 1980 toen hij, zoals de gehele Kamer, stemde voor de motie Dees-Cornelissen, waarin werd geïst dat homeopathie en antroposofie in het ziekenfondspakket zouden blijven, toen deelde hij mede dat hier sprake was van een parlementair gebruik. Dat gebruik behelst dat bij moties die praktisch unaniem worden aangenomen een paar individuele tegenstemmen het karakter krijgen van een demonstratieve actie en daarvoor voelen parlementariërs slechts indien er sprake is van een zeer principiële kwestie.

Daarvan was destijds geen sprake, want, hoewel kritisch, hij ziet toch wel "enkele waardevolle elementen" in de homeopathie. Om de ritueel voorgeschreven bereidingswijze (schudden, verdunnen, etc.) moest de ex-biochemicus Lansink hartelijk lachen, maar hij achtte haar niet essentieel voor de homeopathie. Aan het eind van het gesprek sprak Lansink de stellige verwachting uit dat het plan van staatssecretaris Simons om de homeopathie uit het verstrekkingspakket te halen tot mislukken gedoemd is. Hijzelf zou er pas over willen beslissen in het kader van de stelselwijziging of bij het tot stand komen van het GVS (Geneesmiddelen Vergoedings Systeem). Bij het afscheid werd afgesproken dat de heer Lansink op de verzendlijst van het Actieblad zou worden geplaatst. Dat daarin soms in ongunstige zin over de homeopathie wordt gesproken — dat vormde voor Lansink, naar zijn eigen zeggen, beslist geen bezwaar.

HOEVEEL OCCULTISME SCHUILT ER WEL IN DE HOMEOPATHIE?

Prof. dr. H. Timmerman in debat in de
kolommen van De Waarheidsvriend

De Waarheidsvriend is het blad van de Gereformeerde Bond in de Nederlandse hervormde kerk, een zeer behoudende modaliteit in die kerk. In Amsterdam kerken de "Bonders" in de Noorderkerk — strikt op zichzelf. Elders in den lande is dat uiteraard niet anders. In De Waarheidsvriend kwam onlangs de vraag ter sprake of de homeopathie als een occulte aangelegenheid afkeuring verdient. Ons bestuurslid, prof. dr. H. Timmerman schreef hierover een ingezonden stuk in het blad. Wij laten dat hieronder volgen.

Er wordt vaak beweerd dat de homeopathie onder de behoudende protestanten meer dan het voor de totale Nederlandse bevolking geldende gemiddelde aanhangers kent. Voor deze bewering bestaat voor zover ik weet evenwel geen enkel bewijs.

Aan de andere zijde, bij het niet behoudende deel van de protestanten is er met de invloed die de 'New Age' beweging daar heeft daarentegen veel belangstelling voor het alternatieve (ook) in de geneeskunde, dus ook voor de homeopathie.

Heeft de behoudende protestant een overmatige belangstelling voor de homeopathie? Het bewijs daarvoor moge dan niet aanwezig zijn, het is niet geheel zonder betekenis dat twee vooraanstaande protestanten, Kuyper en De Savornin Lohman, die beiden een belangrijke rol speelden bij de start van de Vrije Universiteit, voorvechters waren van de homeopathie. Er zijn redenen te vinden die voor degenen die de Bijbel als een directe handleiding voor al het dagelijkse handelen zien en hanteren zouden moeten betekenen de homeopathie af te wijzen. Zo'n afwijzing zou dan niet overeenstemmen met wat over het algemeen over de relatie homeopathie — behoudend protestant wordt beweerd. Toch veroordelen sommige groeperingen in scherpe bewoordingen de homeopathie. Een voorbeeld daarvan is te vinden in het boek van Marianne van der Smitte, *Als het licht duisternis is...*

In dit boek wordt de homeopathie met magnetiseren, hypnose, yoga, acupunctuur, iriscopie en voetreflexologie als verdacht en occult gekenmerkt. Onder verwijzing naar het boek uit het Oude Testament Deuteronomium (hoofdstuk 8) waarin tovenaars, waarzeggers wichelaars en voorspellers scherp worden veroordeeld, concludeert de auteur dat homeopathie moet worden afgewezen. Homeopathische middelen, zo vindt zij, hebben veel weg van toverdrankjes.

Een zich anders opstellende groepering

De stellingname van Marianne van der Smitte wordt onderschreven in het Tijdschrift voor Verbreiding van het Volle Evangelie *Krachten van Omhoog*; dit tijdschrift vertegenwoordigt de mening van de

evangeliserende kerken. Maar er bestaat in Nederland ook een zich geheel anders opstellende groepering van behoudende protestanten, ik doel op wat vaak ten onrechte met de term 'zwarte-kousen-kerk' wordt aangeduid. Evenals dat bij de evangeliserende kerken het geval is, is er ook bij deze groepering sprake van dat de Bijbel (althans in de ogen van anderen) nogal eens letterlijk wordt genomen. Het is interessant te weten wat er in deze kringen over de homeopathie wordt gedacht.

In het tijdschrift *De Waarheidsvriend*, een periodiek van de Gereformeerde Bond in de Hervormde Kerk, schreef recentelijk de predikant H. Veldhuizen onder de titel 'Homeopathie en Occultisme' over dit onderwerp. Het had verwacht mogen worden dat Veldhuizen een goed onderbouwd betoog zou presenteren, want de zgn. bonders staan niet bepaald om oppervlakkigheid bekend. Hij vraagt zich in de inleiding van zijn artikel (in twee delen gepubliceerd) af: 'Moeten we de homeopathie als occult beschouwen, iets waar een christen van af moet blijven?' Veldhuizen beschrijft, alvorens op deze belangrijke vraag in te gaan, in het kort de homeopathie en Hahnemann, vermeldt dat Nederland sinds 1886 een Vereniging ter Bevordering van de Homeopathie kent (± 7000 leden), dat VSM 1700 soorten (?) geneesmiddelen produceert, dat er in veel andere landen homeopathische ziekenhuizen zijn, dat er in 1900 in Amerika 10.000 homeopathische artsen waren (en geeft bij dit getal een voorschot op de beantwoording van de hierboven geformuleerde vraag: '10.000; kennelijk is de homeopathie niet zo occult als sommigen ons willen doen geloven', hetgeen een niet zo sterke opmerking lijkt), dat Abraham Kuyper de homeopathie aanhing en dat er bij de VU een privaatsociëteit bestaat. Pas dan komt de auteur terug op de vraag of de homeopathie als 'occult' moet worden gekenmerkt.

Magische (schud)handelingen

'Homeopathie occult?', vraagt Veldhuizen. Nou, zo zegt hij, er zijn artsen die na hun gewone studie 'nog enige jaren doorstuderen voor homeopathisch arts' en gaat dan verder op de vraag in: 'Mijn eerste reactie is: heeft homeopathie met occultisme te maken? ik geloof er niet zoveel van.' Een wel heel magere behandeling, maar in het eerste artikel van Veldhuizen staat echt niet meer.

In het tweede deel haalt Veldhuizen de reeds geciteerde Van der Smitte aan. Veldhuizen waardeert de breuk van Van der Smitte met de New Age, maar ontkent de relatie New Age — aandacht voor homeopathie. En weer wordt eerst de homeopathie beschreven. Het is onbegrijpelijk dat Veldhuizen het potentiëren in verband brengt met kracht: de term is afkom-

stig van het Duitse *Potenz*, de *Zehnerpotenz*, waarmee preparaten verdund worden. Veldhuizen accepteert de verdunningen, spreekt over dynamisatie, geestelijke geneeskraft, vrijkomen van krachten en merkt ook nog op dat gewone geneesmiddelen soms in duizendste milligrammen worden gegeven.

Maar de vraag 'occult?' is dan nog steeds niet beantwoord. Het wordt allemaal heel erg vaag als Veldhuizen t.a.v. de gedachte dat er sprake is van occultisme niet verder komt dan de opmerking dat dat nog maar bewezen moet worden. De reden de homeopathie occult te noemen is toch duidelijk: geen materie, veel onverklaarbare effecten, magische handelingen. Dat komt, dacht ik, toch overeen met de beschrijving die Veldhuizen zelf van occultisme geeft: de wereld van het bovennatuurlijke, paranormale gaven en krachten? Was het niet aan Veldhuizen te bewijzen dat er géén sprake is van occultisme?

Hahnemann was een ... vrijmetselaar

Veldhuizen doet de verwijzing van Van der Smitte naar Deuteronomium van de hand, niet door te zeggen dat de verwijzing onjuist is (en waarom), Maar met de onbegrijpelijke opmerking 'ik heb de indruk dat er niet veel andere bijbelteksten zijn'. Is één niet genoeg? Hoe vaak wordt door 'bonders' naar één bijbeltekst verwezen? Maar nog steeds geen antwoord. Het antwoord komt ook niet. Veldhuizen besluit zijn tweede artikel met nog eens wat informatie over Hahnemann (die notabene, notabene voor de Gereformeerde Bond, een vrijmetselaar was), over de 'Vereniging van Homeopathische Geneesheren', nog eens de VU, en verzucht dat de titel (?) homeopaat in ons land niet beschermd is. Tenslotte zegt hij: '... de homeopathie richt zich niet tegen de bijbelse boodschap' en vergeet dat dit niet de vraagstelling was. Het ging er toch om, of de wijze waarop de homeopathie wordt bedreven en de theorie waarop een en ander berust occult moet worden genoemd daarom als letterlijk 'uit den Boze' moet worden afgewezen? De manier waarop Veldhuizen de materie behandelt is teleurstellend. De informatie die Veldhuizen aandraagt is niet zelden voor de homeopathie als promotioneel te omschrijven. Het is verontrustend dat een dergelijke publicatie verschijnt; velen zullen er aanleiding in kunnen vinden de homeopathie niet af te wijzen. Het had verwacht mogen worden dat bij de behandeling van een onderwerp dat door velen als problematisch wordt ervaren, argumenten in plaats van meningen zouden zijn gebruikt.

*

Ds. Veldhuizen heeft nog een korte maar wel zeer zwakke reactie geschreven op de brief van prof. Timmerman. In occulte naslagwerken, zo verzekert hij, is de naam van Hahnemann of van de homeopathie niet te vinden. "De homeopathie bedoelt niet af te trekken van God en zijn dienst of zich af te zetten tegen het christelijk geloof". En verder: "Voorheen werd de homeopathie bij mijn weten nooit als occult beschouwd".

Veertien dagen later volgde nog een dupliek van prof. Timmerman met o.a. deze opmerking: "En is de manier waarop homeopathische verdunningen worden bereid niet het best met hokus pokus te omschrijven?" De hoogleraar heeft overigens ook andere bezwaren tegen de homeopathie en eindigt: "Dit zijn voor mij al voldoende redenen om het gebruik van homeopathische middelen af te raden".

SLIK WILDEMANSKRUID EN WORD ZWANGER

De Janssen pers, een onderneming werkzaam in het zuidoosten des lands vergast de Limburgers met het blad Zondags-nieuws. In een uitgave voor Zuid-Limburg (oplage 253.470 exemplaren) was onlangs de voorpagina in beslag genomen door Brigitte van der Graft in Alkmaar. In Alkmaar — ver van het bed van de lieden van Limburg. Maar Brigitte heeft wel wat te bieden. Zij schrijft als natuurgenezeres kinderloze echtparen wildemanskruid voor. Zij beweert dat 53 pct. van de echtparen die haar raadplegen bij gebruik van dit middel succes hebben: de vrouw wordt zwanger.

"Zwanger raken met wildemanskruid" staat er met vette blauwe letters boven dit artikel. "Bj de vrouwen waarbij geen duidelijke oorzaak is gevonden voor hun kinderloosheid ben ik als het ware de laatste strohalm", zo verklaart deze wonderdoenster. Ze is op het spoor gekomen van deze behandelingswijze toen ze eens een vrouw voor menstratiepijnen pulsatilla oftewel het wildemanskruid voorschreef. "Het maandelijks terugkerend leed verdween. Het grappige was dat deze vrouw, die de kuur gebruikte later ook in verwachting raakte".

Als Brigitte denkt dat ze een vrouw kan helpen geeft ze een kuur mee naar huis. "Die moet wel in de juiste verhouding worden ingenomen". Vaak zijn de vrouwen al na een half jaar zwanger, aldus Brigitte uit Alkmaar. Zuid-Limburg is wel een eindje uit de buurt, maar die Janssen Pers denkt aan alles: Zij geeft haar telefoonnummer in de Noordhollandse kaasstad maar ook een nummer waarop men op werkdagen tussen negen en twaalf afspraken kan maken. Er moet wel worden opgemerkt dat Gemko Boumans die het artikel schreef onder het hoofdje "Meningen verschillen" de bedenkingen weergeeft van de gynaecoloog dr. Hoekstra die sceptisch tegenover deze zaak staat. In de homeopathische geneeskunde wordt wildemanskruid in zeer sterke verdunningen gebruikt tegen onder andere menstratiepijnen en steriliteit. "Het middel zal hoogstens een psychologisch effect hebben", meent dr. Hoekstra. "Ik denk dat het succes van Brigitte van der Graft gezocht moet worden in het feit dat spontane zwangerschappen bij de helft van de kinderloze echtparen soms na jaren plaats vinden".

Deze bedenkingen wuift Brigitte resoluut weg. "Ik ben geen dokter (...) en bedien me van meer krachten dan je op het eerste oog ziet".

MEDISCH TUCHTCOLLEGE SCHORSTE HOMEOPATHISCHE ARTS

Een 65-jarige patiënte met te hoge bloeddruk kreeg van haar huisarts een bètablokker voorgeschreven maar schrok van de bijverschijnselen: ze werd des avonds overvallen door een hevige vermoeidheid en bleek niet meer in staat met hoge snelheid de trap op te lopen. Op advies van kennissen raadpleegde zij een homeopathische arts. Maar tot haar teleurstelling schreef ook die een bètablokker voor, weliswaar een andere maar toch! Waarom dan geen homeopathisch middel? De arts wimpelde het protest droogjes af: Dan had u hier maar twintig jaar eerder moeten komen.

Er is immers maar een zeer smalle marge voor de toepassing van homeopathische middelen — evenals bij het gebruik van een placebo zoals pilletjes van melksuiker. Maar onlangs heeft het medisch tuchtcollege te Amsterdam een homeopathische arts, Olaf J. drie maanden geschorst in de uitoefening van de geneeskunde omdat hij die smalle marge verwaarloosde. Hij schreef namelijk “volstrekt overbodig en zinloos” een homeopathisch middel voor terwijl antibiotica waren geboden. De arts Olaf J. deed zulks op advies van een niet-medicus, een zich homeopaat noemende Hagenaar Peter de K. Het medisch tuchtcollege nam het de arts kwalijk dat hij zijn werkwijze ondergeschikt had gemaakt aan deze man, die de patiënte onder behandeling had.

Hoe was de relatie tussen arts en De K. tot stand gekomen? Heel eenvoudig: De K. geeft cursussen in homeopathie, waaraan hij de deftige naam van “collegium” verbindt. De arts had die cursussen gevolgd, de patiënte was er nog mee bezig. Die kreeg heftige oorpijn en koorts maar de homeopathische geneesmiddelen hadden geen enkele uitwerking. De ziekte verergerde en tenslotte liet De K. zijn “leerling”, de arts J. opdraven. Die volhardde in het voorschrijven van homeopathische middelen tot tenslotte de toestand van de vrouw dermate verergerde dat zij met dubbele longontsteking in een ziekenhuis moest worden opgenomen. Zij is hersteld maar verklaarde later nog altijd in homeopathie te geloven, “al heeft die wel haar grenzen”. Dat had zij dan wel terdege ervaren.

Het Medisch Tuchtcollege heeft uiteraard niets te zeggen over het optreden van de leider van het Haagse “collegium”, De K. maar volgens het Algemeen Dagblad zijn bij de Geneeskundige Inspectie voor de Volksgezondheid tal van klachten tegen hem ingediend.

Eerder dit jaar heeft voor de Rotterdamse rechtbank een 42-jarige man uit Capelle van den IJssel terecht gestaan, die zich “natuurkundig therapeut” noemt zonder over medische bevoegdheid te beschikken. Ook deze natuurgenezer, een oud-politieman, had niet in de gaten dat een patiënte er ernstig aan toe was. Voor de consulten — zo’n honderd in de week — rekent hij 100 tot 250 gulden.

Bij de 69-jarige vrouw die hij in consult had vond hij de ernst van de aandoening “iriscopisch gezien” niet zodanig dat het nodig was haar naar een arts te sturen. Toen de vrouw opnieuw bij hem kwam had zij gezwollen benen. Maar dit behoorde tot de “reinigingstherapie” constateerde de therapeut. Omdat ze darmbloedingen had schreef hij een homeopathisch geneesmiddel voor en zei “Als u dit niet neemt wordt het kanker”, een op niets gebaseerde waarschuwing.

Korte tijd later werd de vrouw met spoed in een ziekenhuis opgenomen, o.a. voor een hartaandoening. Een operatie bleek noodzakelijk. Toen hij terecht stond verdedigde de “natuurkundig therapeut” zich met te wijzen op de vele fouten die zijns inziens in het reguliere medische circuit worden gemaakt.

EEN HOMEOPATHISCHE POLS

Ook de homeopathie heeft zo zijn risico's, onderzocht een 34-jarige vrouw werkzaam in een homeopathische apotheek in België. Twaalf jaar lang was zij daar bezig geweest om geheel volgens de klassieke methode van de heer Hahnemann na elke verdunning de kolf met de hand te schudden — het inmiddels overbekende proces van “potentiëren”. Men houdt daarbij de kolf in de rechterhand en schudt die herhaalde malen op krachtige wijze tegen de onderzijde van de handpalm van de linkerhand. Per dag deed ze dit zo'n 350 keer.

De vrouw kreeg pijn in de linkerpols en zij werd twee jaar lang behandeld voor een reumatische aandoening van onbekende aard. Daarna consulteerde zij een orthopedisch chirurg. Er volgde een reeks röntgenfoto's van de pols en tenslotte kon de diagnose van de ziekte van Kienböck worden gemaakt, de aseptische necrose (het afsterven van een beentje). Er volgde een operatie, waarop een jaar later nog een tweede operatie noodzakelijk bleek. Daarna was nog gedurende twee jaar een intensieve revalidatie nodig. De pols is nu nog wel stijf maar zwelling en pijn zijn verdwenen en de vrouw is weer aan het werk gegaan in de homeopathische apotheek. Schudden is er echter niet meer bij.

Het voorval werd gepubliceerd in The Journal of Rheumatology, door een hoogleraar en medewerkers verbonden aan het academische St. Pieterziekenhuis van de Vrije Universiteit te Brussel.

— In het Noordbrabantse Bladel is al een apotheek met het nieuwste van het nieuwste in de homeopathie: een homeopathische computer. Aan de klanten kan zodoende apotheker J. Hooijen kosteloos informatie verschaffen over een homeopathisch middel. Met de computer is het mogelijk om voor circa 600 ziektebeelden de belangrijkste informatie op te slaan. Op die manier kan men voor de klant de keuze bepalen. Alleen voor zelf-medicatie!

TER NAVOLGING !

Een lid van de Vereniging tegen de Kwakzalverij —niet werkzaam in de medische professie — heeft als verzekeringnemer bij Noord-Holland Noord Verzekeringen en Noord-Holland Huis bezwaar aangekend tegen wat hij las in het door deze verzekeringen uitgegeven Bulletin. In Bulletin no. 19 (1990) worden homeopathie en acupunctuur in een artikel over migraine vermeld, echter zonder dat het omstreden karakter van deze geneeswijzen zelfs maar wordt genoemd; tevens wordt op pagina 3 bericht dat de verzekering meebetaalt aan alternatieve geneeswijzen.

Ik betreur het zeer, aldus nog steeds ons lid, dat in ons land (met zijn goede wet, dankzij Thorbecke) geneeswijzen en -middelen, waarvan de werking *niet* op wetenschappelijke wijze is vastgesteld (ware het anders, dan zouden zij niet langer "alternatief" worden genoemd), erkend worden. Zulke geneeswijzen en -middelen behoren niet in een ziektekostenverzekering. Wie er gebruik van willen maken kunnen dit doen middels een aparte verzekering, liefst bij een alternatieve verzekeringsmaatschappij.

Het lid verzoekt tenslotte de ziektekostenverzekering om in ieder geval de lezers van het Bulletin, die in de meeste gevallen leek zijn op wetenschappelijk gebied, behoorlijk te informeren over het omstreden karakter van de Moermantherapie etc. en op z'n minst is het gewenst duidelijk het standpunt van de reguliere geneeskunde in het blad (het Bulletin) te laten doorklinken. "Gelet op de gezondheidsbelangen én de lucratieve aspecten van kwakzalverij dring ik er bij u op aan mijn brief op serieuze wijze aan de orde te stellen". Aldus ons lid in zijn brief aan de ziektekostenverzekering. Een brief ter navolging — laat ze niet met rust met hun aanvaarding van omstreden geneeswijzen als ware het zoete koek.

INLEGZOLEN IN HET NAUW

In het juninummer 1990 van ons Actieblad brandmerkten wij de methoden van het Instituut voor Biomagnetisme te Hoofddorp, een "instituut" ontsproten aan het brein van Dirk Jan Visscher te Vijfhuizen. Enige jaren geleden kwam Visscher op de proppen met biomagnetische sokken, die goed waren tegen ik-weet-niet-hoeveel kwalen en kwaaltjes. Het Instituut kwam met een verbeterde versie op de markt: biomagnetische inlegzolen. Visscher aldus een tekst in de Gezondkrant, "is er als enige in geslaagd om een magnetisch veld aan te brengen op de totale oppervlakte van de zolen".

Thans heeft de rechtbank te Haarlem het Instituut en de uitvinders verboden advertenties te plaatsen, hoe dan ook en waar dan ook. De rechtbank vond dat er sprake was van misleiding. De Consumenten-

bond had de zaak tegen het Hoofddorpse postorderbedrijf aangespannen. De gedane bestellingen voldeden niet en soms bleef aflevering uit, al was er wel voor betaald. Het Instituut deed ook in anti-rookkuren en in afslankmiddelen. Behalve in de Gezondkrant had men ook in De Telegraaf geadverteerd. De rechtbank veroordeelde het Instituut tot het plaatsen van een rectificatie, maar er is hoger beroep aangekend.

DRENTSE ZALF, GOED VOOR (BIJNA...) ALLES

Een advertentie uit een of ander huis-aan-huisblad verspreid in het noorden van Overijssel: "*Bedankt Drentse zalf*". Vier mensen wonende in Assen, Hoogeveen, Gieten en het Duitse Twist schrijven een dankbetuiging voor de Drentse zalf. Het is een advertentie van T. Miedema uit de "Grönneger" koopstad Winschoten. Voor 25 gulden stuurt Miedema een potje Drentse zalf. Waar dat al niet goed voor is!

Mevrouw Dekker uit Assen had een open wond aan het been ter grootte van een vuist. Ze had vier potjes zalf nodig — toen was de wond weer dicht. Mevrouw Veen uit Hoogeveen schrijft: "Mijn kind had eczeem en zo'n jeuk dat we 's nachts niet konden slapen. Met een potje zalf was de eczeem over".

Ook in Gieterveen woont een koopman die voor 25 gulden op zijn giro bereid is een potje Drentse zalf te leveren. W. Smits verzekert ons dat bij psoriasis, eczeem en andere huidproblemen de Drentse zalf twee à driemaal daags op de huid moet worden gesmeerd. Tweemaal daags bij spierpijn, sportblessures, pijnlijke heupen en knieën. Open wonden — Smits weet daar ook raad op: gaasje met zalf op de wond, eenmaal daags verschonen. Bronchitis, astma, borst en luchtpijp tweemaal daags insmeren. Bij hoofdpijn nek, schouders en slapen twee à driemaal daags insmeren. De Drentse zalf helpt ook tegen aambeien en vernauwde bloedvaten en men kan de zalf als anti-rookkuur bezigen. Mijn liefje, wat wil je nog meer?

NIEUWE LEDEN

H.J. Blomberg
G.C.C. Buys Ballot
P.F. de Doelder
S.G. Faber
E.W. Hudig
Dr. F. van der Veen
Verbond Chr. Mutualiteiten
J.H. de Vries

Het ligt in het voornemen van de redactie in den vervolge geregeld de namen van nieuwe leden van onze snelgroeiende vereniging te publiceren.